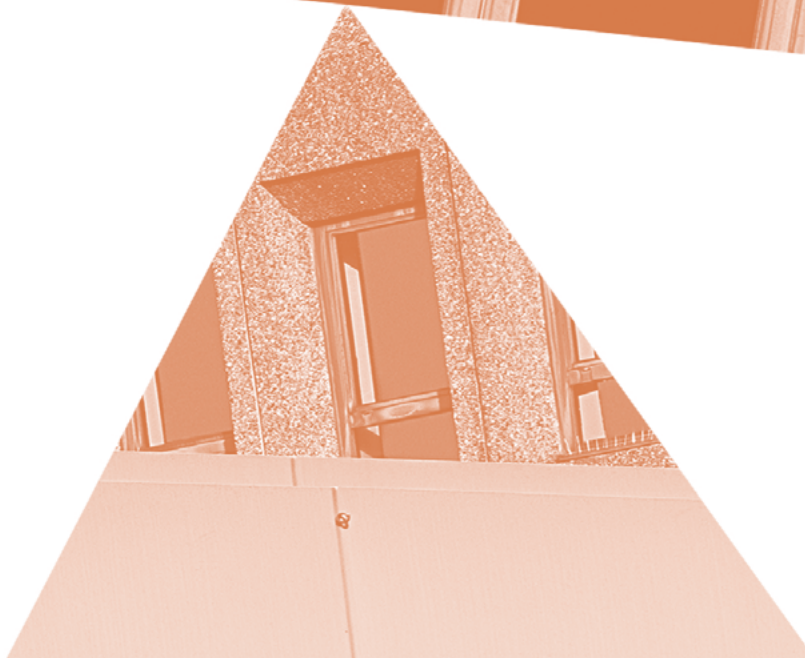
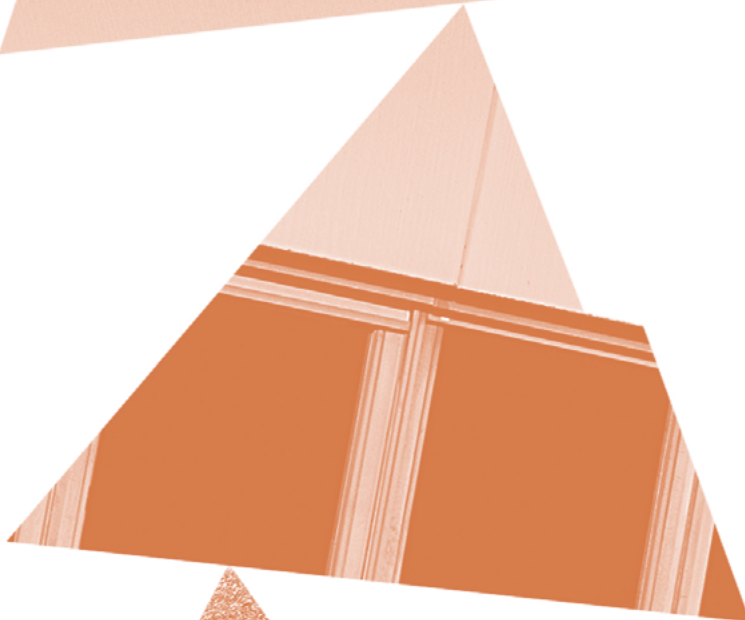

KRAFTVERK

73

**DIKT
KORTPROSA
NOVELLER**

«Å **skape noe** og å **skape seg** har aldri vært et problem.
Det er biprodukter av en løgnaktig, utflytende side som
moren min sa jeg arvet fra faren min. Kjære begge to,
de er døde nå. Sover i fjellet kanskje. Sover dere i fjellet?
Problemet har vært å skape noe **bra**. Skape kunst.
Gå inn i fjell. Gjennom fjell.»

INGEBORG ARVOLA

S. 103

KRAFTVERK 73

19 skrivere - 2 debutanter

27 tekster - 17 dikt, 8 kortprosaetekster og 2 noveller

Utgitt juni 2026

8	FORORD Blomesamling Av redaktør Sindre Ekrheim	16	Alma Lindahl Flight DIY300	48	Stine King Snøre	92	Shelly Villanger Lovsang
		22	Araceli Gutiérrez Olivares (<i>debutant</i>) Alt etter kvar du kjem frå	50	Turid Vik Et nanosekund er nok	96	Mette Vatne Sheriffen
		24	Når slutta vi	54	Helene Larsen End of season-mission	101	Jorunn Boldvik Sandkorn mellom fingra mine
102	ESSAY Paragraf fem Av forfatter Ingeborg Arvola	26	Linda Opskar Savnsteder	56	Libra Utbrenthet hos høytfungerende		
		28	Kryprom	71	Kolonialpoeten (<i>debutant</i>) Rom 343		
		31	Tone Algrøy Naboen 1	72	Bønnen		
		32	Naboen 2	74	Gunhild Haga Gavene		
114	Infoside	33	Naboen 3	82	Mai Britt Hausland Håpet		
		35	Anna Alver Kjærlighetslyrikk	84	Margrethe Joys Sjakettherren		
		36	Sjømenn	89	Ann-Helen Ziener Tung dyne		
		39	Vidar Kolås Vel inne på akuttmottaket	90	Regndråpene		
		40	Tilvenningens helbredende kraft				
		42	Audun Langåker Deadline				

FOR ORD

BLOMESAMLING

SINDRE EKRHEIM

Redaktør

«Eg er ein antologi», skreiv portugisaren Fernando Pessoa i eit dikt. Ordet antologi kjem frå gresk og tydar opphaveleg «blomesamling». Seinare har ordet fått tydinga 'utval av tekstar'. Kanskje hadde Pessoa bae tydingane i tankane. Uansett synest eg det er fint å tenkje på eg-et som ei samling blomar. I diktet freistar Pessoa å gripe kva det er å vere menneske – og særleg det forfattarmennesket han var sjølv. Pessoa må vere fleire *eg*, fleire blomar, for å bli éin blome, eitt eg.

Pessoa talar frå innsida av eg-et. På utsida av eg-et står andletet til den andre. Eg snakkar no om det menneskelege andletet. Ikkje om djevel- eller gudsandletet. Det er jo så mykje som kan få eit menneskeleg andlet.

I 1968 starta det tsjekkosllovakiske kommunistpartiet eit reformprogram som gjekk under namnet «sosialisme med eit menneskeleg andlet». Tanken var å gjere sosialismen meir

menneskeleg. Praha-våren gjekk ikkje over i sommar. Sovjetiske panservogner rykka inn i hovudstaden og det menneskelege fekk regelrett ein knyttneve banka i andletet.

Den fransk-jødiske filosofen Emmanuel Lévinas skriv om den andre sitt andlet. Og han skriv at *den andre* er ein annan enn ein sjølv. Den andre er ikkje ei forlenging av eg-et. I møte med den andre vert me rykka ut or oss sjølv, andletet til den andre stiller oss til ansvar. I andletet står det skrive eit bod om ikkje å drepe. Og årsaka til det, er at det finst ei sårbarheit i den andre sitt andlet som forstyrrar sjølvtilfredsheita vår.

Den etiske tenkinga til Lévinas er ikkje abstrakt. Det handlar om konkrete, levande andlet. Andlet som treffer ein med blikket, som når eg handlar i butikken og møter blikket til den som står attom disken. Eg ser eit anna menneske, ikkje ei forlenging av meg sjølv.

Internettet er fylt opp av andletsbilete. Ein kjend digital plattform ber til og med ordet andlet i namnet sitt, Facebook. Men i den uendelege andletskatalogen vert andleta preglause. Dei er livlause. Om me tek Lévinas på ordet, har levande andlet å gjere med det reelle møtet, at eg med blikket erfarer ei sårbarheit i den andre sitt andlet som verkar attende på meg, som gjer noko med meg som menneske.

Blikk-kontakt er ikkje lett. Eg les at unge søker vekk frå kvarandre sine blikk fordi blikk-kontakt vert opplevd som ubehageleg. Samstundes verkar det som om me i vår tid djupt let oss imponere av maskinar som apar etter menneskelege handlingar. Men finst det menneskelege der, i det ytre – som imitasjon?

Å vere menneske er ikkje noko som gir seg sjølv som noko sjølv sagt. Det er noko kvar og ein, heile tida, etablerer ved å møte den andre sitt blikk. Difor er det diverre mogleg for oss

å gløyme kva det menneskelege er for noko. Den aukande dehumaniseringa ein erfarer i verda – krigane, drepinga og den aukande framveksten av politisk vald og fascisme – har kanskje samanheng med dette, at det er ei gløymsle på gong, at me ikkje hugsar korleis me kan møte blikka til kvarandre. At me treng å oppleve den sårbarheita som forstyrrar sjølvtilfredsheita vår for å gjere oss menneskelege.

Skjønnlitteraturen representerer ei overskriding av sjølvet. Det vert sagt at det å kjenne seg att i ein litterær tekst er viktig for lesaren. Men vel så viktig er det at skjønnlitteraturen syner fram den andre, ei sårbarheit som får oss til å overskride oss sjølve. Skjønnlitteraturen er – både for skrivaren og lesaren – eit møte mellom den andre og eg. Skjønnlitteraturen er eit menneskeleg andlet.

«Eg er ein antologi», skreiv den portugisiske diktaren Fernando Pessoa. Tidsskriftet *Kraftverk* er i sanning ei skjønnlitterær blomesamling. Ein bukett nyskrivne tekstar der skrivarane og lesarane, i møte med språket og tekstane, overskrid seg sjølv. Tusen takk til alle som har sendt inn tekstar til *Kraftverk*. Ein særleg takk går til dei skrivarane som har sendt inn tekstar og ikkje har fått plass i dette nummeret. Takk til redaksjonen for innsatsen deira. Ikkje minst går ein stor takk til Livelin Remme som held heile dette prosjektet saman. Takk også til alle andre som har gjort og gjer *Kraftverk* mogleg.

God lesnad.

SINDRE EKRHEIM | redaktør

DIKT
KORTPROSA
NOVELLER

(KORTPROSA)

FLIGHT DIY300

ALMA LINDAHL

Ho sat i enden av hallen. Avgang etter avgang blei ropt opp. Folk samla seg i køar, og forsvann inn i tunnelane. Skjermene blinka. Avgangstidene skifta. Ein augneblink var alle destinasjonane tomme. Bokstavane kom tilbake, men ingen fly gjekk dit ho skulle. Ingen visste når det ville skje.

Gjennom vindauget såg ho rullebana, skogen, og fjella ho ikkje lenger kunne bestige. I kiosken selde dei mat og snacks som ho ikkje fekk i seg. Lenger inne låg bokbutikken, full av bøker ho ikkje greidde å lese.

Ho såg ei framand kvinne i glaset, med innhole kinn og altfor store klede. Håret klistra seg mot ansiktet.

Heile dagen venta ho. Lengta etter å legge seg. Sove. Få fri. Prøvde å halde ut til det blei kveld. Ei stund greidde ho det, men til slutt gav ho etter. Det knitra svakt i folien då ho trykte ut dei rosa tablettane. Ho såg seg rundt. Ingen la merke til henne. Ho kasta to tomme brett i søpla ved sida av benken, og la seg.

Sprinklane gnog i ryggen, men snart kjende ho det ikkje.

Etter nokre timar vakna ho. Fann eit nytt brett.

Ho blei vekt av at telefonen vibrerte i lomma. Skjult nummer.

Stemma i den andre enden var låg, nesten kviskrande.

- Flyet ditt er her. Ho hadde venta så lenge, men kjende ingen lettelse.

- Takk, sa ho likevel.

- Gå til gate 299. Ho blei sitjande ei stund før ho reiste seg.

Visste ho måtte gå heilt forbi Utland.

Det var natt og stille på flyplassen. Ingen koffertar rulla. Ingen skrikande barn. Ingen skrålande folk i baren. Butikkane var likevel opne. Ho gjekk i kiosken og kjøpte ein pose potetgull med smak av ost og lauk. Ho opna posen. Lukta gjorde henne kvalm, men ho tok eit lite flak i munnen. Let det løyse seg opp.

På Accessorize kjøpte ho eit par glitrande øyreringar. Hola i øyra var nesten grodd igjen, men ho pressa dei gjennom.

Deretter gjekk ho på taxfree-butikken. Fann ei flaske Riesling, og bad butikkdama behalde vekslepengane. Ho såg rart på henne.

Ein svær reklameplakat viste strender og appelsintre. Den neste avgangen som viste på tavla var til Las Palmas om to timar, gate 32A. Ein augneblink tenkte ho at ho kunne gå dit i staden, men så kjende ho det. Smykket under genseren, kaldt mot huden. Alltid der. Ho tok det opp, opna det og såg lenge på biletet.

- Eg kjem. Skal ikkje svikte deg igjen, sa ho medan ho heldt fram mot gaten. - Alt i orden? spurde ein reinhaldar som kom med vogna si. Ho gjekk berre vidare.

Frå tunnelen ved gaten kjende ho den same kalde trekken som sist. Den gongen hadde boardingkortet hennar blitt avvist. No var det ingen som sjekka. Hendene skalv lett då ho tok fram tablettane. Ikkje dei rosa. Nokre sterkare, som ho hadde spart. På blisteret stod det 299/DIY300.

Ho trekte pusten djupt. Så gjekk ho. Gjennom tunnelen. Mellom tomme seterader. Smaken av vin blanda seg med noko salt og metallisk. Ho støtta seg lett til seteryggane.

Heilt bakarst sat kvinna frå glaset, med auga halvt opne. Ved sida av henne låg tomme tablettblister og ei nesten tom Rieslingflaske. Ho sette seg. Setet var mjukt.

Over høgtalaren: Velkomen til Flight DIY300. Merk at dette flyet ikkje har naudutgangar. Vi ønskjer deg ei behageleg reise.

- No dreg vi, sa ho. Den andre kvinna smilte svakt. Flyet rulla. Løfta seg frå bakken. Lydlaust. Lyset på venga blinka blått.

ALMA LINDAHL

Alt etter kvar du kjem frå
finst det ulike måtar
å sjå livet på.
Der du bur no, òg.
Å lære det nye språket er viktig,
men du må ta vare på
dialekten til røtene dine,
grammatikken i blikket ditt,
fonologien i handflatene dine.
Uttalen din er kanskje ikkje perfekt,
men Gud
vil alltid forstå deg.

ARACELI GUTIÉRREZ OLIVARES | debutant

Når slutta vi

å vere framande?

Du ser at tida er inne til å skrive

på benken din i skogen ved Sunnmøre,

og då kjem nokon og set seg ved sida av deg

og seier:

- Eg trur det skal til å regne, ikkje bli våt.

- Takk, men det var difor eg kom.

- Eg òg.

Det regnar.

ARACELI GUTIÉRREZ OLIVARES | debutant

SAVNESTEDER

savnesteder
svinger utenom
viktige byer
og strander til slutt
i en liten bakgård
med rosa blomsterpotter
i vinduskarmen

i en baklengs salto
ser jeg deg
møte blikket mitt der
innerst i drømmen
du holder meg så hardt
at beina blir til støv du kan strø
utover
frykten for å miste

i morgen er vi en varm
strandsone og smelter sammen
til en sommer av
dag og natt
og fluefiske

LINDA OPSKAR

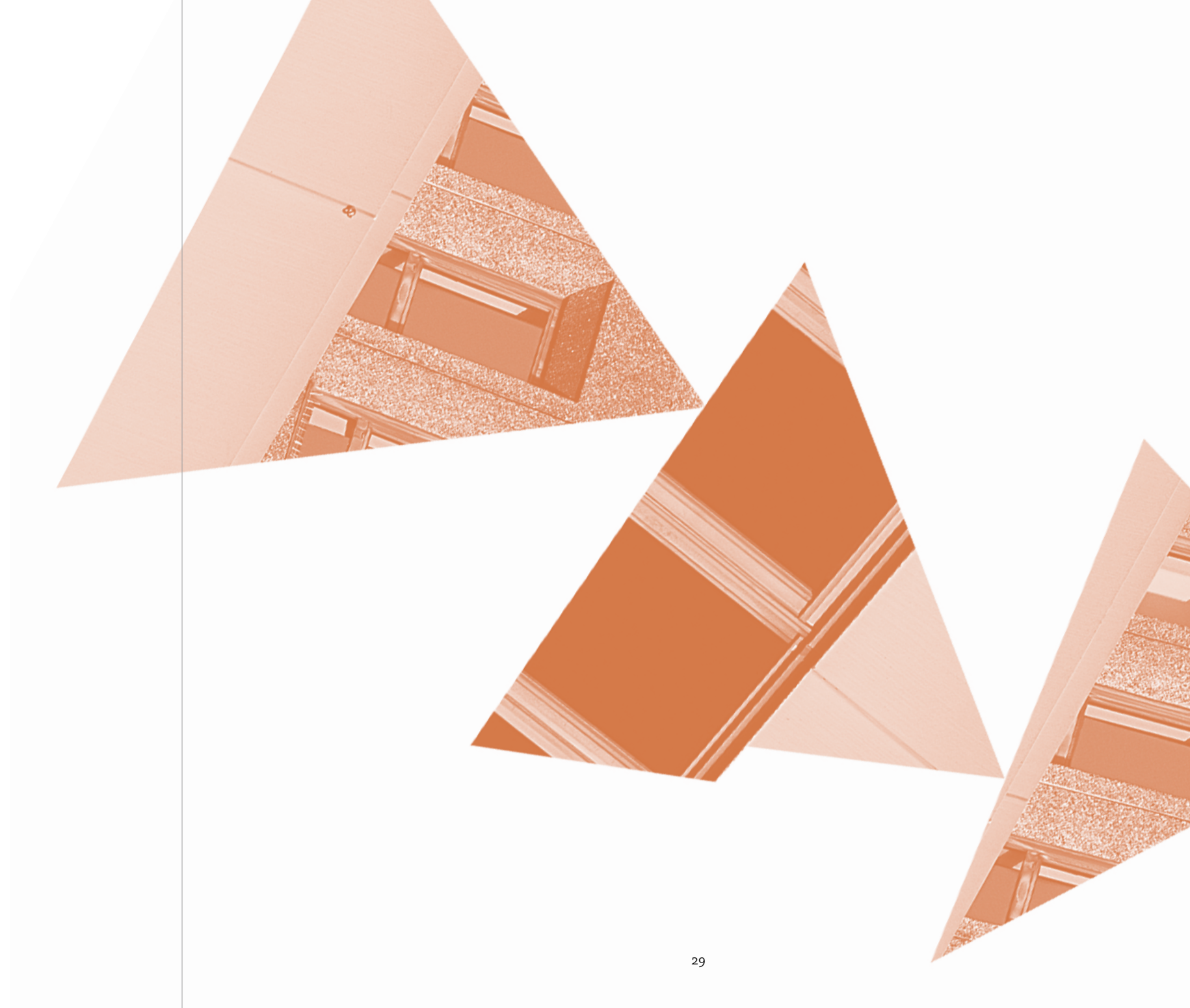
KRYPROM

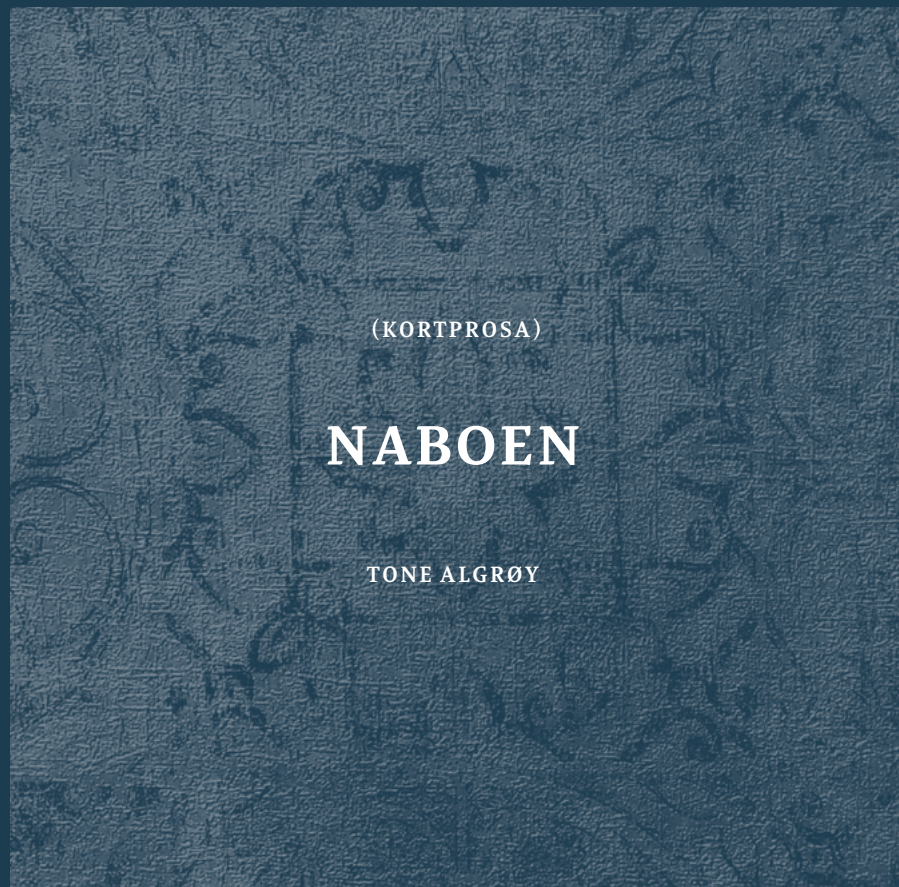
LINDA OPSKAR

**Du bygger ikke
hus**

**du
bare besøker det
som slipper deg inn
og gir deg ly**

**for mangelen
på livskraft**

Naboen 1

Jeg ligger på teppet og ser på ham, naboen. Han er i mitt hus, min stue. Jeg har ikke invitert ham, likevel står han her. På mitt gulv, bare en meter fra meg. Han har på seg grønnstripete shorts og sandaler med ulike sokker. Shortsen hans er så tynnslitt at jeg ser han ikke har noe under. Det er et lite lekkert syn, spesielt fra min synsvinkel. Han ser på meg uten å smile. Jeg ser på ham. Han sier ingenting, bare hever armen og skyter meg midt i brystet. Han sier ikke noe om hvorfor han mener det er nødvendig å gå til slike ytterligheter, som dette tross alt er. Blodet pumper utover skjorten min og finner sakte, men sikkert veien ned til teppet. – Ha en fin dag, sier han og går.
– Takk like så, hvisker jeg. Jeg er tross alt et dannet menneske.

Naboen 2

Naboen står i stuen. – Det enkleste er pistol, nynner han og skyter meg i foten. Den knekker under meg og jeg faller om på stueteppe. – Er ikke den setningen fra en sang? spør jeg mens jeg prøver å stoppe blødningen. – Stemmer det, sier han, hipser opp den stripete, nesten gjennomsiktige shortsene med den ene hånden, og skyter meg i den andre foten med den ledige hånden. – Er det Prima Vera? Jeg stønner fram spørsmålet. – Nope, svarer han og skyter meg igjen. Denne gangen i brystet. Blodet har allerede begynt å sette sine spor på teppet. Nå blir det raskt mer. – Er det Lompelandslaget da? klarer jeg å hviske. – Nei, det er Tramteateret, sier han og går. – Ahh, greit å vite, stønner jeg og takker for informasjonen. Jeg er tross alt et dannet menneske.

Naboen 3

Stueteppe har i løpet av årene blitt skittent og trenger profesjonell rens. Idet jeg begynner å rulle det sammen, står naboen plutselig i stuen. – Jeg har kjøpt meg pistol, sier han og skyter meg i den ene armen. – Hvilken type pistol er det? spør jeg mens blodet strømmer og gjør teppet enda skitnere. – En Glock 45, svarer han, og skyter meg i den andre armen. Pistolen er ny, men den grønnstripete shortsene hans er definitivt ikke det, tvert imot slitt og pinlig gjennomsiktig. – Hvorfor har du kjøpt deg pistol? spør jeg mens blodet renner fra armene. – Jeg hadde lyst på en, sier han og går. – Et godt kjøp, sier jeg og prøver å nikke bekræftende. Jeg er tross alt et dannet menneske.

KJÆRLIGHETSLYRIKK

En av kusinene mine sa
jeg er for gammel
til å finne kjærligheten
Hun hadde ikke noen tro på
en ny begynnelse for meg

Folk slutter aldri å håpe
Noen finner hverandre
på gamle hjemmet
Leier med skjelvende hender

Jeg er bare 56 år
Jeg tenker på Halldis Moren Vesass
som fikk ny kjæreste
da hun var 78
og skrev dikt om det

Også jeg vil kysse i heisen
og skrive dikt om det etterpå

ANNA ALVER

SJØMENN

Også jeg har elsket en sjømann
Mens jeg ser *Overtalelse*
basert på en roman av Jane Austen
står minnene så klart for meg

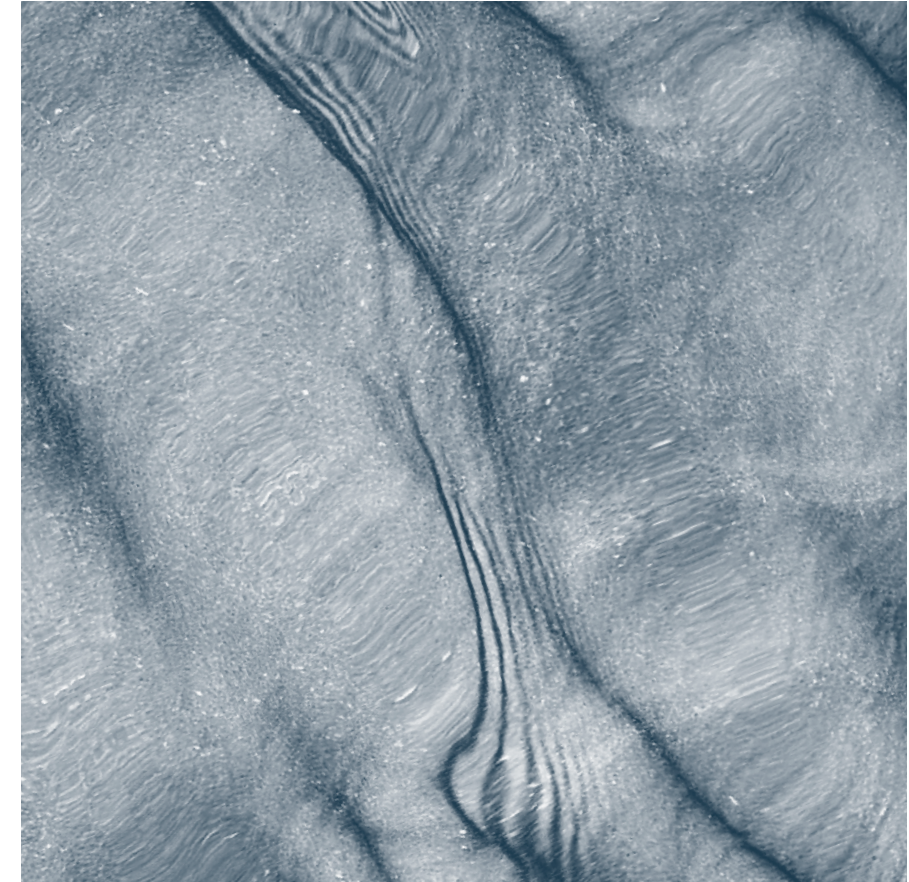
Sjømannen min var ikke
like trofast og redelig
som sjømannen i filmen
men også han var høy og flott

Han hadde havblikk og bølgehår
Til slutt måtte jeg innse
at innsiden ikke var
like fin som utsiden

Jeg måtte også skjønne
at han ikke elsket meg
Sannsynligvis hadde han
aldri gjort det

Det bare passet ham
å spille forelsket en stund
Og som sjømannsenke vaklet jeg videre
blind for alle advarsler

ANNA ALVER

VEL INNE PÅ AKUTTMOTTAKET

ble jeg stående ansikt til ansikt
med Døden. Den rakte meg hånden,

men jeg stakk hendene i lommen.
Så gikk vi hver til vårt.

Jeg har nå satt Vårherre på saken
og bedt om besøksforbud

på ubestemt tid

VIDAR KOLÅS

TILVENNINGENS HELBREDENDE KRAFT

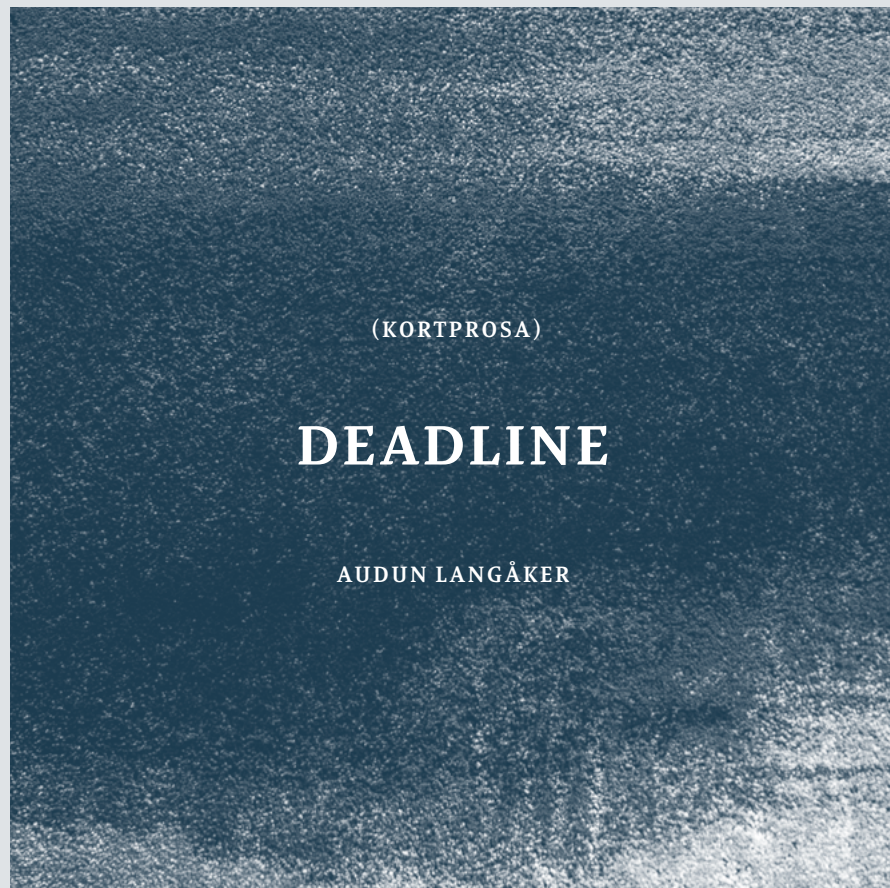
Da legen hadde informert meg om en mulig
fremtidig hjertetransplantasjon og risikoen

forbundet med det slo det meg at angsten
for å dø ikke er til å leve med så nå har

jeg begynt å lese dødsannonser og nekrologer
og på søndagsturene mine går jeg snarveien
gjennom gravlunden

VIDAR KOLÅS

«Rolig natt?» spør jeg idet jeg setter meg ned overfor min kollega, som har arbeidet med å samle og tolke rådata hele natten. Denne lille praten er fast rutine ved vaktskiftet her på meteorologisk institutt. Det er slik vi oppdaterer neste skift på innsamlet data som skal mates inn i modellene for neste døgnsværmelding. «Alt annet enn det», svarer han åndsfraværende, bøyd over noen utskrifter på bordet foran seg. Det er sjelden vi tar utskrifter, siden alle data fra våre målestasjoner og værsatellitter er digitale, så jeg lener meg over bordet og ser. De ser riktignok heftige ut, med flere kraftige lavtrykk og en storm som brygger i Nordsjøen, men jeg ser fortsatt ikke hvorfor han har tatt ut papirutskrift. Dette ser man da enkelt på digitale skjermdata. «Se på satellittenes GPS-posisjoner», sier han lavt. Satellittene sender værdato hver halvtime mens de følger sine baner i den ytre stratosfæren og gir oss med det et komplett værbilde fra ekvator til Nordpolen. Det er da jeg ser det. Bare noen små, uanselige siffer i marginen på hver utskrift, som jeg nå ser ligger i kronologisk rekkefølge. Sifrene viser ikke satellittenes normale posisjoner og avviker veldig fra sine baner. De seiler fritt omkring på himmelen, later det til.

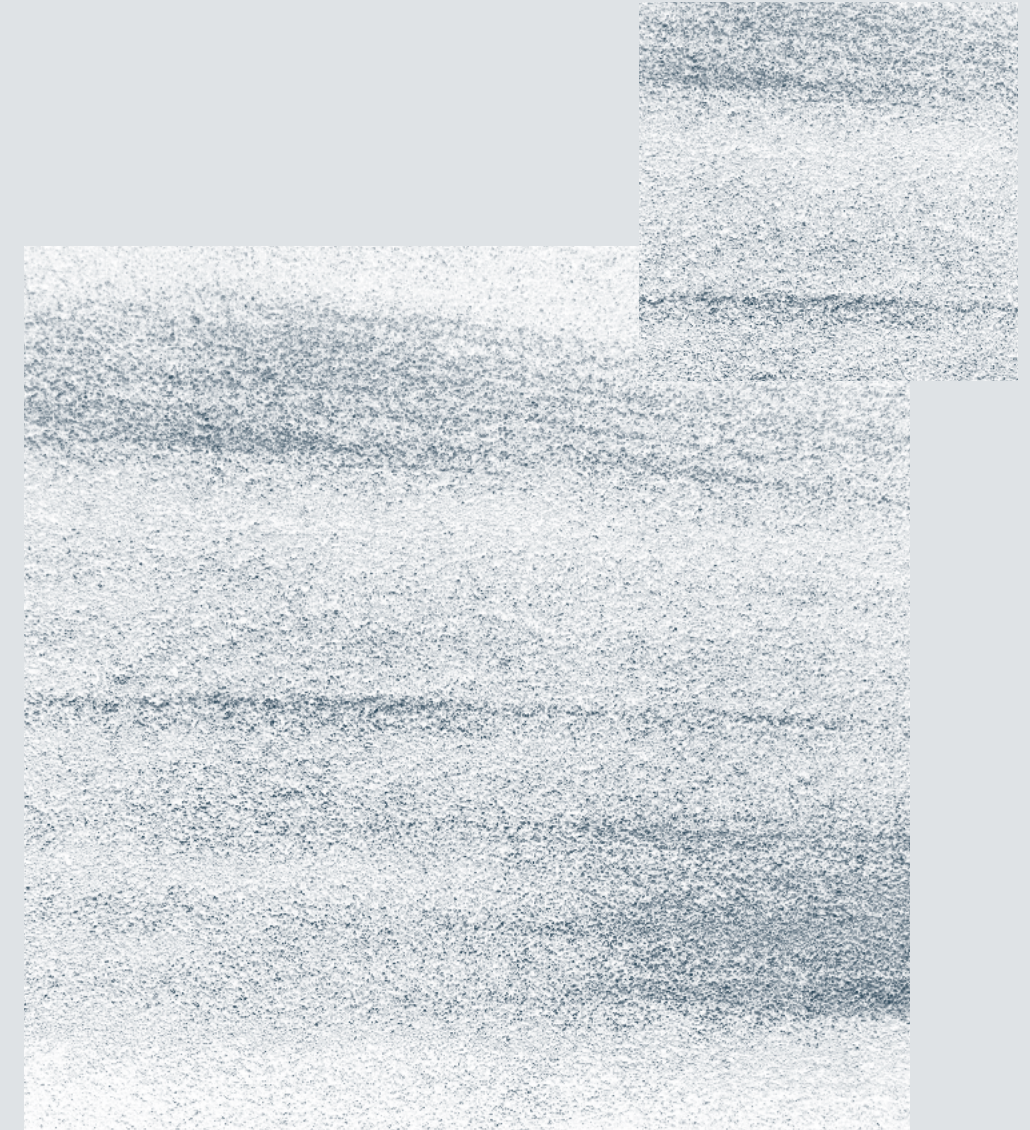
«Har du dobbeltsjekket disse for elektromagnetiske forstyrrelser og varslet IT?» spør jeg overrasket. «Jeg varslet dem kl. 02 i natt. De har vært slik hele natten og IT finner ingen forstyrrelser i datastrømmen fra satellittene. De seiler inn og ut av bane, og rundt kl. 04 var de ute av bane i hele 3 sekunder», svarer han tydelig rystet. «Alle sammen?» sier jeg spørrende, nå både rystet og sjokkert. Han nikker stille, og vi vet begge hva dette kan bety. Han peker samtidig på en tv-skjerm på veggen bak meg som viser et live-stream nyhetsbilde av pågående jordskjelv flere steder i verden. «La oss håpe at hun bare wobbler litt med oss?» sier jeg lett, for å bryte den dystre stemningen, men med tydelig stigende puls. «Ja, la oss håpe det», kommer det lavt fra ham. «Men», fortsetter han, «den største wobblingen som er observert er 12 meter, og det var i en aktiv wobblingperiode. Dette er mye mer enn 12 meter». Wobbling er når polene vandrer korte distanser på visse tidsrom. Det gjør all GPS-posisjonering og satellittnavigering unøyaktig og kan også oppstå under kraftige solstormer.

«Er der rapportert noen solstormaktivitet det siste døgn?» spør jeg håpefullt. «Nei, jeg har sjekket med NOAA. Ingenting. Og så har vi denne plutselige økningen i jordskjelvaktivitet», sier han, igjen vendt mot tv-skjermen på veggen. Dette kan også skyldes en enorm komet eller asteroide som er stor nok til å trekke i magnetfeltet hvis den passerer nær nok. «Og nei, det er ikke rapportert noe større objekt som krysser mellom oss og månen det siste døgn», sier han, før jeg rekker å spørre. «Dette kan faktisk være det geologer har varslet oss om, helt siden man begynte å studere jordens geologiske og atmosfæriske data», avslutter han lavmælt. «Polskift», sier jeg dramatisk, og legger ironisk til, «eller en fantastisk astro-fysisk happening, som noen ville kalt det», som om jeg ikke helt er klar til å ta inn over meg alvorret enda. Uret på veggen viser 05.42 og vi har 18 minutter til værmodellene skal være oppdatert og oversendt til statsmeteorologer og værmeldere. Et gammelt filmsitat, «svaret på alt er 42», begynner å spinne i bakhodet mitt idet jeg setter meg ned og mater inn dataene vi har, så vi rekker deadline. Min kollega gjør det samme, da det ikke er noe annet vi kan gjøre.

Alle rette instanser er informert, og vår jobb er å levere sikre værprognoser for neste døgn. Ikke dommedag.

Vi arbeider i stillhet, og jeg skotter bort på tv-skjermen idet det rister i bygget, og tv-skjermen brått faller i gulvet. Jeg reiser meg utstøtt og forsøker å stå imot rystelsene idet jeg ser ut av de store vinduene og ned mot den lille båthavna der storhavet kommer inn. Akkurat nå i form av en stor vegg av vann langt der ute som dekker horisonten, med noe som ser ut som en oljetanker surfende på topp. Rystelsene tiltar i styrke, vegguret faller i gulvet samtidig som jeg observerer meg selv tenke at vi har da enda 5 minutter til deadline.

AUDUN LANGÅKER

SNØRE

Dagen dingler

jeg lister meg
forbi
gårsdagen

førrige helg hever falletammen.

en tjue år gammel vinter rasler.

femtisju mislykkede prosjekter vil leke trapp
et trinn opp
ti
trinn
ned

jeg speider mot
mørket

får tak
i et snøre

lander på en mørken hengebro
med neste uke

i fanget.

STINE KING

Han sa at jeg ikke måtte innbille meg at jeg skjønnte noe som helst av det, han mente at skulle jeg forstå hva det dreide seg om, måtte jeg ha forsøkt, jeg måtte vel ikke tro at det gikk an å skjønne uten å prøve, uten noen gang å ha stålet under føttene, som han kalte det, uten det var det bare umulig, noe han fortalte meg helt uten omsvøp. Motsatt av hva man skulle tro, og også hva jeg selv ville forventet, ble jeg ikke fornærmet, ble jeg ikke satt ut, energiene ble ikke trykt paddeflate, det var tvert om, den følelsen jeg allerede hadde, og allerede kjente i hele kroppen, ble forsterket, det duvende fra side til side, det vaiende i overkroppen, skyvet i beinmuskulaturen, og hvordan jeg bokstavelig talt tok en bitteliten pause, når det ene skyvet var ferdig, hvilte jeg litt, et sånn bittelite sekund, et nanosekund holdt jeg inne, før jeg igjen satte det andre beinet ut, skjøv meg framover, akkurat passe langt, vekslingen mellom den ene siden av kroppen med den andre fikk jeg til helt perfekt, og der kom jeg sigende, duvende, glidende, vuggende, og i en bevegelse satte jeg kursen mot ytre bane. Sånn var det bare, tenkte jeg, kunne han ikke bare skjønne det, hvorfor måtte han være så bastant, eller kanskje var det jeg som hadde virket for selvsikker,

ja, kunne jo være det, var vanskelig å si, men at han kunne være så fastlåst i hodet, når han var så bevegelig i beina, tenkte jeg, det var jo et misforhold, som burde utlignes, ja, der han stod i startposisjon, med ett bein fram og ett til siden, den ene armen i vinkel, den andre rett ut, rett bak, på spranget, bare venter på startskuddet, ørene liksom spisser seg, hele hodet lytter, ja kroppen med, og så smeller det, han bare fyker ut, oppreist, ligner på en trekkoppfigur, eller kanskje også en hane, jeg er ikke sikker, han bare spratt ut og sånn oppreist unaturlig var det, så falt kroppen på plass, der den skulle være, den velkjente knekken i hofta, hendene på ryggen, lagd for å gli rundt på isen, på det skarpe stålet, på den blanke isen, i den kalde lufta, jeg bare kjente det i min egen kropp, hans kropp, min kropp, jeg kjente ikke lenger forskjell, men slike ting trodde han ikke på, han tenkte på sin kropp, på min kropp, som to forskjellige ting, og at jeg aldri ville klare det han klarte, jeg som aldri hadde hatt stålet under føttene, aldri kjent stålsmaken under dem, ingenting visste jeg om det, ingenting kunne jeg si om det som var autentisk, han bare trodde ikke på det, på det punktet var han utrolig nok helt urokkelig, den ellers elegante, smygende,

smidige mannen, som alltid pleide å tro på alt jeg sa, ta alt for god fisk, men at jeg skulle skjønne meg på skøyteløp, på hvordan det egentlig var å seile rundt på isen, runde etter runde, vite noen ting om hvordan det var når kroppen ikke ville følge hodet, men heller bare stoppe, legge seg ned, hvile, nei, aldri i verden, ikke tale om, ikke noe av dette tiltrodde han meg, det var ham, det var meg, det var her, det var der, det var sånn det var og ikke annerledes, mente han.

TURID VIK

END OF SEASON-MISSION

Den kalde fine tida
smelter i solstripa
opp tittar
plastposeroser, hundemøkk
og eg som er på veg

i ein motbakke
eg sveittar på ryggen
læt som ein mosjonist
som har gløymt av
nyttårsforsettet sitt

Eg kryssar fingrane
på tru og ære
i å prokrastinere:
når sommaren kjem
er eg ein forgløymmegei

HELENE LARSEN

(NOVELLE)

UTBRENTHET HOS HØYTFUNGERENDE

LIBRA

Kyrre Ompleks hadde tidlig forstått at mennesker var enklest når de ble redusert. Andre snakket om nyanser, kompleksitet, følelser. Kyrre så bare kategorier. Det ga ro. Griser var rosa i trynet. Det som var rosa i trynet, var gris. Unntak var bare motstand mot erkjennelse. Bestefaren lo når han kilte ham under føttene. Kyrre lo også. Latteren spratt ut av kroppen uten kontroll, lys og skarp. Han hatet den lyden. Bestefaren lo høyere. Kyrre lo enda høyere. Ingen måtte høre at latteren egentlig var raseri.

Den natten lå han våken og tenkte på Cortinaen i bakken. Bremsene kunne svikte. Systemer kunne brytes. Det var første gang tanken gjorde ham rolig. Han ble ikke hjernekirurg. Det skyldtes en feil i systemet, ikke i ham. Han korrigerer kursen. Fullførte studiet østover, der kravene var klarere. Forlovet seg med en kvinne som forsto rang. Hun forlot ham senere, naturlig nok. Svake mennesker orienterer seg alltid mot styrke de ikke selv besitter.

Han ville behandle menneskesinnet, utforske det.

Grusodden mentalsykehus var ideelt. Institusjoner tiltrekker seg mennesker som allerede aksepterer hierarki. Pasienter nederst. Personell over. Spesialister øverst. Kyrre gled inn med

presisjon. Han oppdaget raskt at empati var et språk, ikke en egenskap. Noen snakket det flytende. Andre forstod strukturen. Kyrre brukte det som verktøy, det betød styrke.

Pasientene responderte. Kollegene også. Artikler ble skrevet. Han reiste på konferanser. Han likte hvordan mennesker justerte seg når han talte. Studien kom som en naturlig utvikling.

GPP pharmacopola siktet etter nye målgrupper. Hva ville vel være mer innbringende enn høystatuskvinner, utslitte og på randen av å bli kondemnert, men med dyptliggende redsel for å ikke være i posisjon, for å miste alt. Et marked som primært til nå var betjent av alternative løsninger, helsekost og yogalærere. Et gammelt antidepressivum skulle relanseres for utbrenthet hos høytfungerende kvinner. En gruppe definert av prestasjon og skyldfølelse, ideell for seleksjon. Kyrre forsto mekanismen umiddelbart: Disse kvinnene trengte ikke bare behandling. De trengte å bli valgt. Det er ikke for alle, sa han.

Setningen gjorde mer enn medisinen.

I konsultasjonene satt kvinnene fremoverlent, nesten takknemlige. De ville fungere igjen. Yte. Være verdifulle. Kyrre noterte symptomer, respons, etterlevelse, og noe annet:

hvor raskt hengivenhet oppsto når autoritet ble kombinert med oppmerksomhet. Uttestingen og fremtidig lansering ga etiske forbehold blant helsepersonell og debattanter. Skal kroppen presses lenger enn den makter, med kunstig stimulering speede opp ytelser der klare signaler på overoppheting er tilkjennegitt. Misunnelse og middelaldersk tenkning kvitterte han med. Tilstromningen til studiet avtok dog en del, folk leste nyheter. Han måtte finne nye veier å rekruttere deltakere.

Startfasen hadde vært overveldende. Oppgitte allmennleger hadde sendt pasienter de ikke rådde med, disse høystatuskvinnene som ikke avfant seg med ti minutters svada og en lege som tastet under konsultasjonen. De krevde behandling, utredning, blikk-kontakt og tilstedeværelse i behandlingsrommet. De ble sluset ut og opp til Kyrre Ompleks sitt banebrytende forskningsprosjekt.

Middager ble derfor nå en del av prosessen for å få villige testpersoner. Kropp også. Han registrerte det uten moralsk indignasjon. Det var konsekvens, ikke overgrep. Systemer fungerer slik: Den med makt får tilgang.

Dora, assistenten, så avviket.

Hun sto i kontordøren en kveld, med mapper presset mot brystet.

- Du kan ikke gjøre det slik.

- Slik?

- Rekruttere kvinner du har relasjoner til. Hele studien kan ryke på dette. De er ikke i målgruppen. De kommer fordi det er deg. De kommer fordi de trenger behandling.

Hun holdt blikket hans. Det var ubehagelig lenge.

- Første testgruppen melder om store og ubehagelige bivirkninger. Du må rapportere dette nå før noen blir alvorlig syke. De har bivirkninger som ikke er nevnt i forstudien.

- Det er placebo og ren innbilning, de har lest for mye og googlet for mye.

- Jeg sier at dette må rapporteres til *GPP Pharamacoppola*, det ligger i avtalen.

Stillhet.

- Og hvis jeg ikke gjør det?

- Da gjør jeg det.

Navnet på oppdragsgiver traff ikke som fryktet. Men som forsøk på overstyring. Noe i ham lukket seg.

Ketaminprosjektet åpnet en ny akse. Grusodden var gitt løyve til å forske på denne omstridte behandlingsmetoden. Behandlingsresistente pasienter. Fragmenterte sinn. Identiteter uten feste. Kyrre observerte med interesse hvordan opplevelser reorganiserte seg under påvirkning. Han kom tett på en av psykologene som var del av forskningen på dette prosjektet. Fikk være til stede som observatør. Der møtte han Torvald. En massiv kropp uten retning. Øyne i konstant beredskap. Angst, paranoia, vold. Personalet holdt avstand.

Kyrre gikk nærmere.

- Du er ikke redd, sa Torvald.

- Det er ikke noe å være redd for hvis man forstår ting riktig.

Torvald begynte å orientere seg mot ham. Naturlig. Kyrre representerte struktur. Han viste ham laboratoriet. Kontoret. Rom andre ikke fikk se. Privilegium skaper binding. Kyrre registrerte det. Han introduserte Dora i relasjonen. Triangulering skaper lojalitet. Elementært.

Så forsvant Dora. Kyrre registrerte fraværet som støy. Alarmen gikk i den gamle fløyen. Hun lå i sengen. Hendene foldet. Halsen

merket. Sannsynlig kvelning. Institusjoner reagerer forutsigbart: prosedyrer, avhør, arkivering. Ingen spor. Ingen gjerningsperson. Saken lukket. Systemet stabiliserte seg. Kyrre fortsatte. Studien ble publisert. Gjennombrudd. Foredrag. Anerkjennelse.

Kvinner fungerte igjen. Dataene var rene. Torvald gjennomgikk ketaminbehandling. Fragmenter begynte å flyte opp hos ham.

Et rom. En seng. En kvinne.

- Jeg ser noe, sa Torvald. - Jeg vet ikke om det er ekte.

Kyrre lyttet. Et sinn uten fast forankring som søkte årsak.

Et tomrom som kunne fylles.

- Noen minner fortrenses, sa han. - De kommer tilbake når man er klar.

- Er det mitt?

Kyrre så på ham lenge.

- Hvis det er ditt, må du huske det riktig.

Troen begynte der.

Korridoren i den gamle fløyen luktet støv. Kyrre låste opp døren.

Torvald skalv bak ham. Sengen sto der. - Dette er stedet du fortalte om. Torvald pustet raskt.

- Hun lå her, sa Kyrre. - Dora.

Navnet festet seg.

- Du gjorde det, sa Kyrre rolig. - Du husker det nå. Hvis noen spør, sier du det.

Torvald sank ned langs veggen, oppløst. Kyrre sto og betraktet ham med en sjelden ren følelse: fullføring. Systemet hadde igjen funnet riktig forklaring.

Senere, alene, registrerte han roen. Ikke glede. Ikke lettelse. Bare korrekt plassering. Verden fungerer best når årsaker ligger der de bør. Dora-saken gled raskt ned i institusjonens dyp.

Det var slik systemer beskyttet seg: hendelser uten klar løsning ble arkivert, ikke gransket. Kyrre deltok i avhør med presis ro.

Svarte kort. Korrekt. Ingen inkonsistens. Han merket at kollegene nå så på ham med en annen type respekt. Overlevd nærhet til vold gir tyngde. Han bar den uten synlig belastning.

Torvald bar noe annet. Etter ketaminøktene ble han mer urolig. Fragmentene festet seg. Minnet om rommet. Sengen. Dora.

- Jeg gjorde det, sa han en dag til en sykepleier. Hun noterte det som hallusinatorisk skyldfantasi. Kyrre bekreftet vurderingen.

- Det er vanlig, sa han. - Pasienter internaliserer hendelser. Systemet aksepterte forklaringen.

Studien fikk gjennomslag. Preparatet ble anbefalt. Klinikker tok det i bruk. Kyrre reiste mer. Hotellrom, konferansesaler, applaus. Kvinner kom fortsatt etter foredragene. Takket. Betrodde. Søkte.

Han observerte hvordan hengivenhet oppsto i samme mønster som før. Mennesker var stabile strukturer. Forutsigbare. En kveld satt han alene på kontoret etter arbeidstid. Grusodden var stille. Vind over fjorden. Fluorescerende lys. Han tenkte på Dora uten emosjon. Bare som variabel. En forstyrrelse som hadde blitt eliminert fra ligningen.

Torvald derimot fungerte fortsatt som løsning. En bærer. Et sinn uten grenser hvor årsak kunne plasseres permanent. Kyrre lente seg tilbake. Noen ganger, tenkte han, er sannhet ikke det som skjedde. Sannhet er det som stabiliserer systemet. Han kjente den velkjente roen bre seg i kroppen.

E-posten kom en mandag morgen, merket konfidensielt samarbeid. En privat klinikk-kjede ønsket faglig rådgivning i utvikling av et behandlingsprogram for «prestasjonssvikt

hos beslutningstakere». Ledernivå. Høyt stress. Diskresjon avgjørende.

Kyrre leste langsomt. Ordene var velvalgte. Prestasjon. Beslutning. Belastning. Ingen patologi, bare optimalisering. Ingen pasienter, bare klienter. Han kjente den gamle gjenkjennelsen: struktur som åpnet seg.

Klinikken lå i glass og stål, diskre tilbaketrasket fra sentrum. Ingen skilt, bare adgangskort. Menneskene i resepsjonen bar samme dempede effektivitet som advokatkontorer og investeringsfond. Kyrre ble møtt som en kollega, ikke som behandler.

De forklarte programmet. Toppledere som hadde begynt å svikte: søvnproblemer, konsentrasjonsbrudd, beslutningsvegring. De kunne ikke sykmeldes. De kunne ikke eksponeres. De måtte stabiliseres raskt.

- Vi trenger seleksjon, sa direktøren. - Diskre vurdering. Noen med din erfaring. Kyrre nikket. Dette var renere enn Grusodden. Ingen byråkrati. Ingen etikk-komiteer. Ingen uforutsigbare pasienter. Bare mennesker med makt og frykt. Frykt binder sterkere enn sykdom.

De første klientene kom i mørke biler. De snakket lavt, presist, som mennesker vant til å bli lyttet til. De beskrev tretthet, tankestøy, tap av skarphet. Kyrre hørte noe annet: panikk over å miste posisjon.

Han brukte samme metode som alltid. Stillhet. Autoritet. Selektiv adgang. Programmet er ikke for alle, sa han. Ordene hadde fortsatt effekt. Kanskje mer nå. Disse menneskene var ikke vant til å bli vurdert. Å bli valgt ga dem en ny type avhengighet. Preparatet var ikke det samme som før. Det var raffinert. Kombinasjoner. Doseringer tilpasset funksjon, ikke lidelse.

Klinikken kalte det kognitiv stabilisering. Kyrre kalte det presisjonsjustering. Han observerte hvordan klientene responderte. Hvor raskt tillit oppsto når diskresjon ble garantert. Hvor villige de var til å gi fra seg kontroll så lenge resultatet var ytelse.

Noen ønsket mer.

- Kan jeg øke dosen? spurte en.

- Ikke uten vurdering, sa Kyrre.

Begrensning skaper binding.

Han så dem alle: direktører, kirurger, politikere, jurister.

Mennesker hvis beslutninger påvirket tusener. De satt foran ham med samme uttrykk som kvinnene i studien, bare mer kontrollert: frykt for å miste funksjon.

Kyrre følte den velkjente roen. Mennesker var stabile strukturer. Uansett nivå. En kveld ble han sittende alene etter konsultasjonene. Byen lå utenfor glassveggen, lys og bevegelse. På bordet foran ham lå mapper med navn som ble sitert i nyhetene. Ansikter offentligheten stolte på. Han tenkte på Dora et øyeblikk, ikke som minne, men som forløper. Variabel. En forstyrrelse som hadde blitt korrekt plassert. Systemet hadde stabilisert seg den gang. Det gjorde det alltid.

Torvald var fortsatt på institusjon. Roligere nå. Skylden lå fast i ham. Kyrre hadde lest journalen nylig. Samme formulering: vedvarende forestilling om ansvar for voldshendelse. Diagnostisk konsekvent. Korrekt plassering varer.

Telefonen vibrerte.

En ny henvisning. Diskré. Hastegrad høy. Han åpnet filen. Bilde. Navn. Stilling. Et ansikt enhver kunne kjenne igjen. Et menneske hvis avgjørelser nådde langt utover dette rommet. Symptomene var de samme som alltid: tretthet,

konsentrasjonsbrudd, begynnende svikt.

Kyrre kjente den rolige klarheten senke seg. Det var ingen forskjell, tenkte han. Ingen vesentlig forskjell mellom institusjonspasienter og samfunnsledere. Bare kontekst. Strukturen under var identisk: frykt, behov, avhengighet.

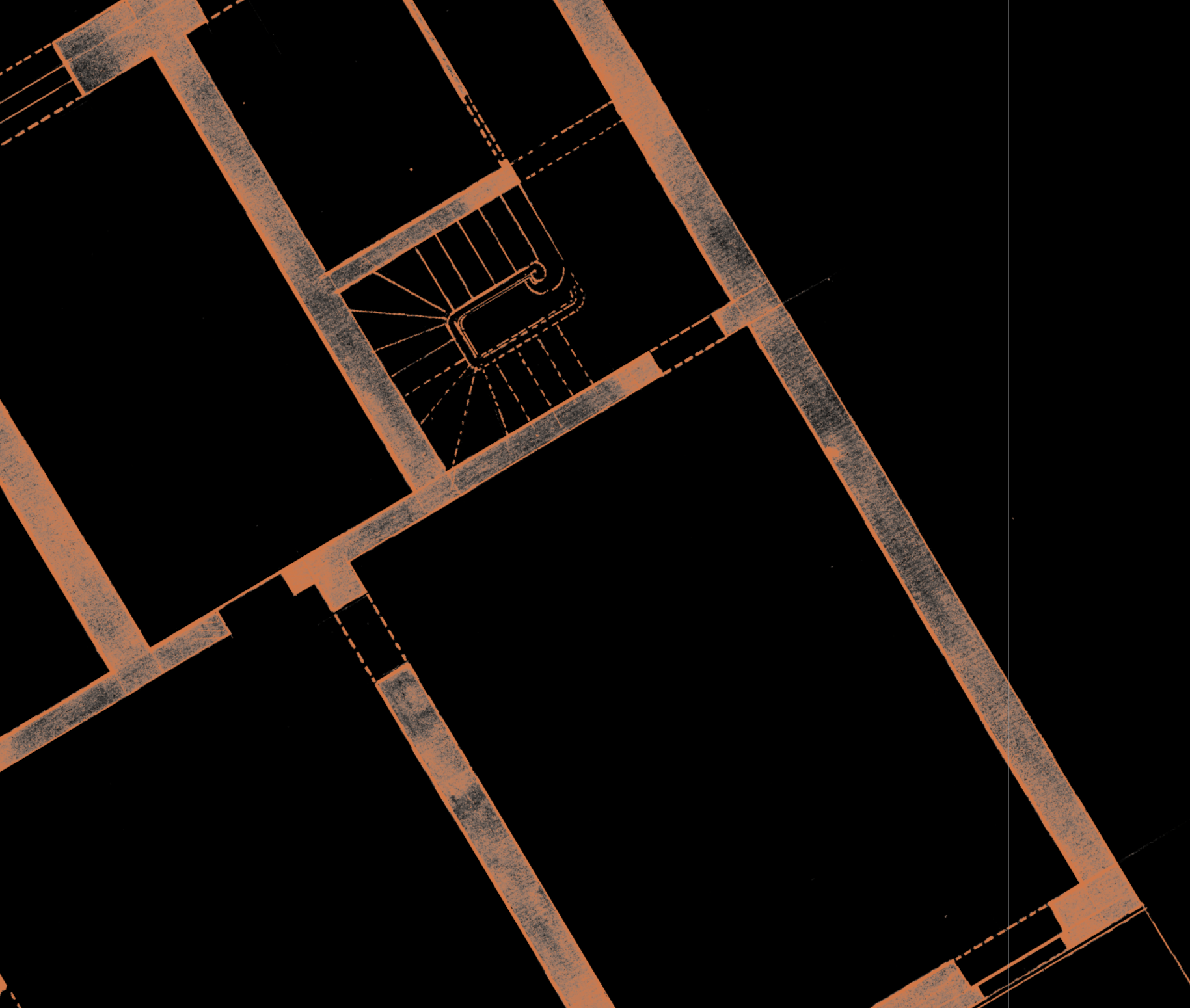
Han lukket mappen.

Noen ganger, tenkte han, møter mennesker sin behandler akkurat idet de er mest sårbare. De tror de søker hjelp. De søker seleksjon.

Han reiste seg og gikk mot vinduet. Byen speilet seg i glasset. Hans eget ansikt lå over lysene utenfor, rolig, korrekt, troverdig. Et ansikt man kunne møte hvor som helst: i et møte, på et sykehus, i et rådgivningsrom. Han så på refleksjonen lenge. Systemer fungerer best når de forblir usynlige, tenkte han. Så slo han av lyset og gikk.

LIBRA

ROM 343

Jeg konstruerer virkeligheter fra egen lengsel
blir passet på døgnet rundt
seng, bord, stol, vindu, utsikt, innsikt

jeg banker tre ganger i bordet
er sponplater godt nok?

jeg banker i veggen for sikkerhets skyld
merker at jeg banker
på gips

dørene lukkes

KOLONIALPOETEN | *debutant*

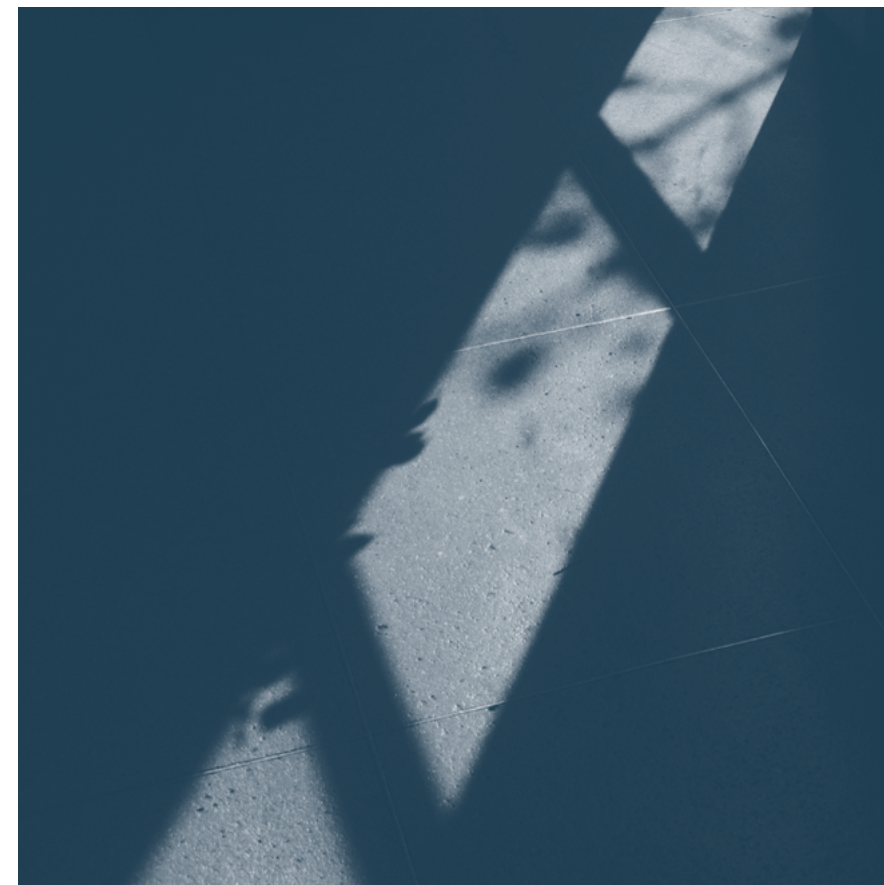
BØNNEN

Fra det dunkle lyset på lasarettet
betrakter vi gatene
og setter ord på alt som er tapt

det jeg lover
finnes
i mørket mellom oss
og hvis dette er bønnen
vi ble gitt
skal jeg bære den
som et usagt evangelium

når natten foldes ned
omkring oss
lar jeg navnet ditt synke
som et fadervår i brystet

KOLONIALPOETEN | *debutant*

(NOVELLE)

GAVENE

GUNHILD HAGA

Dagboken

Jeg var 24, hadde ingen penger å leve for og ingen penger å kjøpe gaver for. Da faren min ga meg et årskort på teateret som julegave på forskudd, gikk jeg rett til billettluken og byttet pengene tilbake, men det holdt ikke til gaver til alle som skulle ha. Det var ingenting igjen til julegave til hun som var bestevennen min, eller rettere sagt, hun som jeg trodde var bestevennen min. Det var en fortvilende følelse ikke å ha noe å gi henne! Jeg pakket derfor inn til henne den første boken i serien *Nynnes dagbog*, som jeg hadde fått i posten av min danske brevvenn. Boken hadde vært et stort høydepunkt for meg den lutfattige høsten, og det smertet meg veldig å gi den fra meg. Jeg syntes det var en svært flott gave, selv om dens brukte opphav ville røpes i språket, samt i mangelen på byttelapp. Min bestevenninne visste jo godt at jeg ikke hadde vært i Danmark på mange år, og ville øyeblikkelig skjønne at jeg ga videre min egen gave.

Hun ble da heller ikke glad for gaven. Jeg hørte det på stemmen hennes da hun sa takk i telefonen, hun klarte ikke å skjule forakten sin. Neste jul fikk jeg dessuten et gjensvar:

En koloss av Don DeLillo, som hadde stått fremst i alle bokhandlene til kun 69 kr på tilbud. En bok jeg aldri kom til å åpne. Det burde hun ha visst, tenkte jeg. Ville hun håne meg ved å gi den, eller kjente hun meg overhodet ikke, etter mange års vennskap?

Brevvennen min i Danmark fortsatte å sende meg Nynne-bøker, og til slutt skulle jeg hatt alle fire, men jeg hadde aldri mer enn tre. Det var et vondt hull der i samlingen. Jeg ble så lei meg av å se hullet at jeg la Nynne 2, 3 og 4 i en pose i boden for å slippe å minnes på det. Noen år senere var vennskapet med bestevenninnen forbi.

Undikkene

Jeg var 26, hadde lite penger å leve for, og enhver gave var kjærkommen til husholdningen, uansett sjanger. Bortsett fra denne gaven, som aldri passet inn, verken i tid, rom eller på rompen.

Til meg ble de lansert som en julegave fra hennes mor, min tante, overbrakt av en annen tante som dro ofte over fjellet. Jeg husker overraskelsen da jeg fikk den myke, lille pakken. Hvorfor i all verden fikk jeg julegave av tanten min i Oslo? Det hadde ikke skjedd siden jeg flyttet hjemmefra.

Men da undikkene åpenbarte seg på julaften, skjønte jeg jo sammenhengen. En pakning med tre undikker fra Lindex. Sånne undikker med skrå, rett vinkel bak, slik at stoffet alltid krøller seg i sprekken. En slags mellomting mellom skikkelig undikk og stringtruse. En ubrukelig undikk som jeg ikke begriper at noen liker. Og kusinen min i Oslo var åpenbart av samme mening som meg. Hun var i slutten av tenårene da, og måtte være den undikkene egentlig var ment for. En mammas hverdagsinnkjøp som slo feil. For å unngå å kaste de ubrukte undikkene, hadde

hun kastet dem til meg isteden, en ung slektning som egentlig ikke var verdt noen julegave i seg selv, men som absolutt kunne få disse undikkene som hennes egen datter ikke ville ha. Jeg følte meg som et bosspann. Det var vanskelig å takke for gaven, og det forble selvsagt det eneste året i mitt voksne liv at jeg fikk «julegave» av denne tanten.

Krimboken

Jeg var blitt en velholden dame. En venn ga meg en krimbok hvert eneste jul. Uten byttelapp, fra sin egen bokhylle, nesten uten skrammer. Jeg tenkte det var fordi han hadde dårlig råd, og jeg husket mitt eget gjenbruk av Nynnes dagbok et halvt liv tidligere. Kanskje min venn hvert eneste år ga fra seg den kjæreste boken han hadde? Likevel prøvde jeg å si til ham at jeg ikke likte krimsjangeren, og at det begynte å bli litt vel mange hylledesimeter med bøker som jeg aldri kom til å lese.

Jeg på min side ga ham og samboeren hans en julekalender år innimellom. Også denne julen. Kalenderen var en blanding av ting jeg kjøpte, f.eks. chokolad från Malmös chokoladfabrik, og ting som jeg hadde liggende, sånn som hjemmelaget syltetøy. Noen ting hadde jeg selv fått før jeg ga det videre til dem, blant annet en Stratos Boble (jeg liker ikke melkesjokolade), eller funnet på gjenbruken: Bøker det holdt å lese en gang, men hvis leseopplevelse jeg gjerne ville dele med noen.

Andre juledag snakket jeg lenge med min venns samboer, min venninne. Ved en tilfeldighet kom det for dagen informasjon som hadde vært skjult for meg i årevis. Min venn hadde sagt til min venninne at kalendrene fra meg var jeg som bare ga videre bosset mitt. Jeg tenkte på den som virkelig hadde gitt fra seg bosset sitt, nemlig min tante med de undikkene den gangen for mange år siden! Videre skulle min venn ha ytret at jeg var et forferdelig menneske han knapt kunne utstå. Jeg spurte min venninne hvorfor han da hadde kommet på middag år etter år?

Resten av julen var et smertehull. Jeg landet på at innholdet i utsagnene hans var så grovt, og at forførelsen hadde vart over så lang tid, at hensynet til å opplyse meg om virkeligheten uansett veide tyngre enn hennes manglende lojalitet overfor ham.

Jeg leverte alle krimbokgavene unntatt den siste på gjenvinningsstasjonens brukthall, der jeg utrolig nok fant det manglende eksemplaret av Nynnes dagbok. Eksemplaret var en dansk originalutgave, og selv om jeg mange ganger har funnet utenlandske bøker i brukthallen, var jeg øyeblikkelig bombesikker på at det var min tidligere bestevenninne som hadde vært der og levert den. Den ferskeste julegaven ga jeg

tilbake til min venninne. Hun lovet meg å sette den tilbake i bokhyllen deres, og gi meg en lyd om samboerens reaksjon når han oppdaget den. Foreløpig har jeg ikke hørt noe.

GUNHILD HAGA

HÅPET

for den som lengter
å begripe det sørgeligste
at det ikke finnes noen hånd i noen hanske
hånden som stadig leter
samler kjærlighetsdråper
til det som varer

MAI BRITT HAUSLAND

(KORTPROSA)

SJAKETHERREN

MARGRETHE JOYS

Han kom som den minste, en vaklende liten skygge i sort og hvitt som ikke helt torde å kaste seg ut i søsknenes viltre lek. Men for femåringen var det nettopp dette usikre som var det største. Gutten så ikke en svak kattunge; han så en venn som trengte ham.

Han løftet den lille sjakettherren opp, la ham mot brystet, og der ble han en kilde til uendelig kos og en hvit fløteskvett som vinket fra haletippen.

Årene har gått som bølgeslag. Gutten vokste ut av barnerommets vegger, flyttet ut og startet sitt voksne liv, men sjakettherren ble værende. Han ble hjemmets vokter, den som bar minnene om små barnehender som grov i svart pels. Til slutt var det bare mor og katten igjen. Nå, med sine 25 år – utrolige 116 menneskeår – er han ikke lenger bare en katt. Han er et levende arkiv av kos og delt ensomhet.

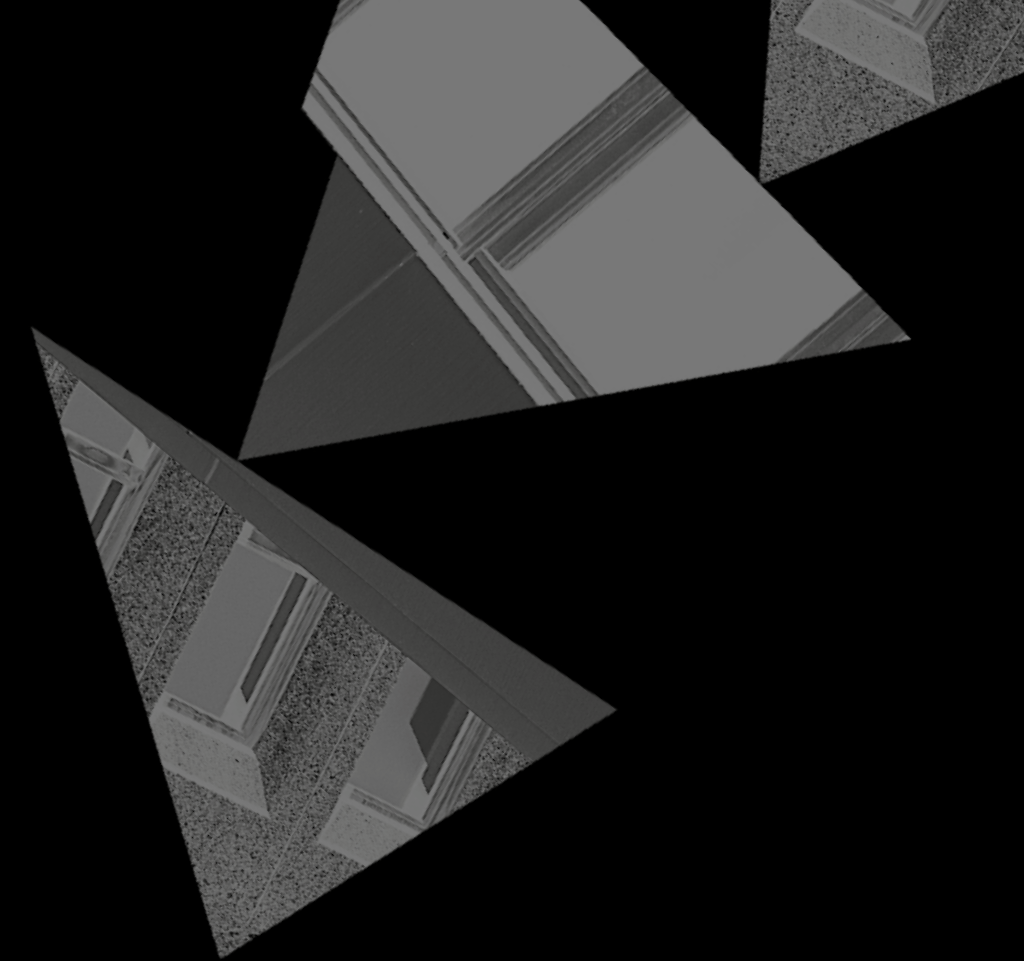
Pelsen er kanskje tynnere og ganglaget mer preget av tidens tyngde, men behovet for nærhet er bare blitt sterkere. Han

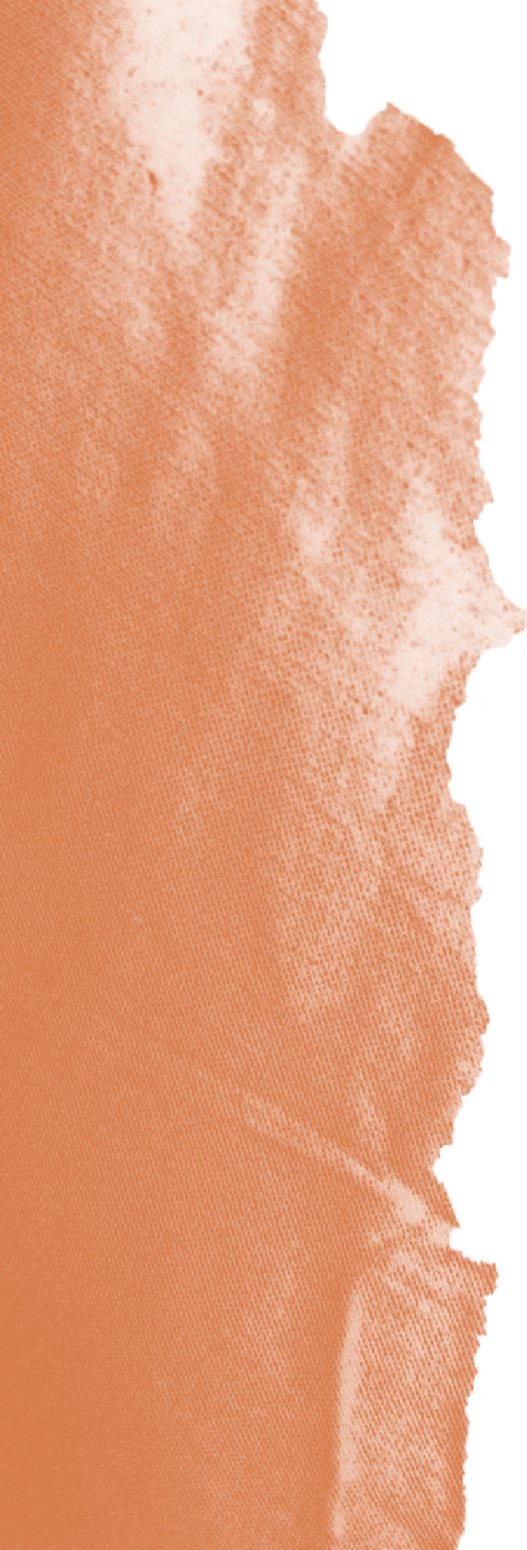
krever sin plass i fanget som en rettighet han har opparbeidet seg gjennom et kvart århundre. Men det mest forunderlige er stemmen.

I det siste har han lært å snakke på et nytt nivå. Det er ikke lenger bare mjauing for mat eller oppmerksomhet. Når han ser mor i øynene, kommer lyder som vibrerer av mening, dype, rullende toner som høres ut som spørsmål om dagen som var, eller hviskede fortellinger om gutten som en gang valgte ham ut. Han snakker med hele kroppen, med de hvite hanskene som elter i teppet og det intense blikket som ser rett gjennom tiden.

Han er herren i sjakett som nekter å si farvel. I en alder av 116 år trenger man ikke lenger klør, man trenger bare en stemme som blir hørt.

MARGRETHE JOYS

TUNG DYNE

ANN-HELEN ZIENER

Små hender
klamrer seg fast
til dynekanten

Tunge skritt
som blir svakere
i mørket
men aldri
helt borte

Og kanskje
tenker hun
hvis hun holder pusten
finnes hun ikke her

REGNDRÅPENE

Regndråpene
som skulle ha truffet kinnet ditt

Hånden min
som skulle ha strøket over håret ditt
mens du kikket opp på meg

Rosa gummistøvler
som skulle ha plasket
i hver eneste vanddam
på veien hjem

Det slutter aldri å regne
De rosa gummistøvlene
står ubrukt i gangen
Regnet treffer deg ikke
her lenger

ANN-HELEN ZIENER

LOVSANG

SHELLY VILLANGER

Hymne til huden, mitt hellige hylster
som holder meg sammen, på plass.
Hammen som rommer hele meg, fem
skrikerbarn og en mann som vil ha
kaffe på sengen hver morgen.
Kudos til skinnet, mitt skinnende slør,
som strekker seg sammen med meg, i alle retninger.
Med plass til å vokse, ese, øke, gro.
Og skinnet trekker meg opp etter nakken.
Det slenger rundt sterke ben, det blinker
i revnet hud som perlemor blinker i blåskjellvann.
Så stort er skinnet mitt, at jeg knytter en sekk av det,
slenger den over skulderen. Fyller sekken med
alt jeg trenger for min lange vandring.
Jeg flyttet inn i dette sneglehuset for lenge siden. Seigt,
livgivende rammer det inn hele mitt univers.
Kom, kom! Flytt inn i dette teltet som jeg villig deler:
Her er plass til deg også, min sønn!

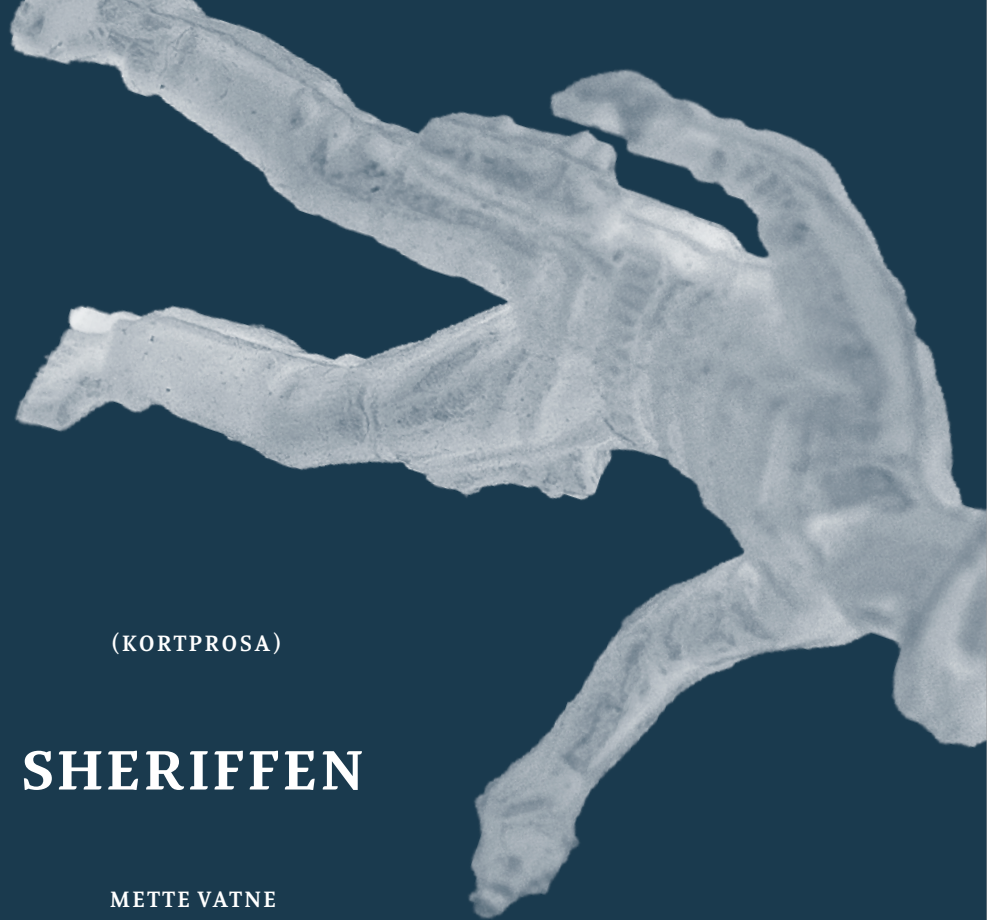
Jeg våkner hver morgen i en rustning av
bløtvev. Mitt melkehvite skjold.

Værbitt, lærbitt over kalde knokler, stramme sener, muskler, blod.
Som rødmende, blussende motsetter seg krav om evigung fylde.
Smilerynker så vakre at min datter
legger fingeren mot dem
og teller kantene i undring
over skjønnheten.

Lovsang til læret! Denne slagmarken
med revner, groper, sprekker. Byller og kuler.
Jeg tørster gjennom huden, puster gjennom huden. Hud mot hud.
Dette skinnet som jeg tvinnet til et langt rep, slynget
som en lasso, bandt deg fast til meg. Som en gal sjømann mot masten i storm.
Så mye liv, det flaker seg av døde hudceller.
Dette skinnet kunne blitt mange lampeskjermer.

SHELLY VILLANGER

(KORTPROSA)

SHERIFFEN

METTE VATNE

Jeg ligger i sengen og prøver å sove. Ser forsiktig mot høyre. Det er bare øynene mine som beveger seg. Frem og tilbake. Jeg skimter playmomannen min i sidesynet. Han sitter stødig og rett på sin hvite hest på bordet. Rett ved siden av sengen min. Øynene mine ser på han om og om igjen. Jeg liker alt ved han. Han forandrer seg aldri. Kroppen er stiv, og armene kan ikke bøyes. Bena hans minner om to tømmerstokker. Uansett om han står eller sitter, så har han alltid stive ben. Smilet hans er en strek. Best av alt liker jeg den store sheriffstjernen som dekker over hele hjertet hans.

Jeg snakker ofte med han om kveldene før jeg sovner. Han hører på alt jeg har å si. Men noe er feil. Noe jeg har irritert meg over i lang tid og ikke turt å gjøre noe med. Jeg er usikker på om han misliker det jeg irriterer meg over. «Han er egentlig bare en plastikkfigur», hvisker jeg til meg selv idet jeg tar sheriffen i hånden. Ser han inn i øynene og sier til han med alvorlig stemme: «Ingen sheriff kan ri på en hvit hest, hvite hester er svake og vil aldri overleve i det fri. De blir utstøtt fra flokken sin».

Jeg er usikker på reaksjonen hans. Om jeg må forsvare det jeg har lest i boken om Villhestene. Sheriffen er helt stille. Han blir hverken irritert eller sint og jeg puster lettet ut. Jeg reiser meg opp og drar ut den lille esken med playmo som står under sengen. «Jeg skal finne en flott svart hest til deg», sier jeg stolt og ser på han. Den hvite hesten hiver jeg ned i esken og begraver den godt under alle de andre figurene. Sheriffen setter jeg fint oppå den flotte svarte hesten og setter de på bordet. «Det var mye bedre», sier jeg til sheriffen. Jeg studerer han og ser at det kommer ett aldri så lite smil fra munnen hans. «Nå kommer du til å klare å gjøre oppgaven din som sheriff helt perfekt», sier jeg til han idet jeg slukker lyset.

METTE VATNE

Sandkorn mellom fingra mine.
Snart er vi usynlige.
Midlertidig.
Avstand.
Skrappt spenn.
Fakk alt.

Jeg skal reise.
Jeg skal dra.
Hvor sa du?
Herifra.
Samme korn.
Samme sand.
Renner fortsatt.
Fakk alt.

JORUNN BOLDVIK

(ESSAY)

PARAGRAF FEM

INGEBORG ARVOLA | forfatter

Jeg står foran et fjell. Mørk massiv gråstein. Fuktig. Kald. Fingrene mot en røff overflate, tankene går til ridder Catos borg. Jeg er invitert til å skrive 1000 til 1500 ord, men fjellet er ikke en metafor for skrivingen. Å *skape noe* og å *skape seg* har aldri vært et problem. Det er biprodukter av en løgnaktig, utflytende side som moren min sa jeg arvet fra faren min. Kjære begge to, de er døde nå. Sover i fjellet kanskje. Sover dere i fjellet? Problemet har vært å skape noe *bra*. Skape kunst. Gå inn i fjell. Gjennom fjell.

I 2023 tok stefaren min livet sitt. Han var psykiater i Tromsø da jeg vokste opp. Han var glad. Energisk. Full av pågangsmot (han kunne bli like rasende som han ble glad, hvis for eksempel sausen gikk skeis). Da jeg begynte på ridekurs, ble han med. Vi ble bitt av hestebasillen. Jeg var veldig sjenert (og er det ennå). Mange jenter er sjenerte, men jeg fikk en ekstra knekk da jeg forlot faren min i Finnmark og flyttet til Tromsø der moren min traff stefaren min.

Oppveksten i Tromsø? Oss tre. Hunden Mira. Hester, hester, hester, og hele tiden kjempet stefaren min for meg og

psyken min. Jeg vurderer ordet våpendrager, men kanskje heller døråpner. Alle dørene jeg ville lukke, åpnet han, *kom igjen!* Nektet jeg å hoppe ut i dypt vann på sommerferier i Tønsberg, kastet han meg uti, *kom igjen!* Han forsto at jeg var for sjenert til å spørre om å bli stelleren til en hest på rideskolen. Jeg var også for sjenert til å bli med i stallgjengen. Han forsto at jeg måtte ha egen hest. Hestetiden ble min metamorfose. Sterk kropp. Sterk vilje. Mestring. Kjærlighet. Sorg også, selvfølgelig. Kjære alle hestene mine, de er døde nå. Sover i fjellet kanskje. Sover dere i fjellet?

Jeg møtte nylig Sonja Westrheim på Tennevoll der jeg holdt foredrag om trilogien *sanger fra ishavet*, om kvensk innvandring på 1800-tallet. Westrheim hadde i sin tid Rauen oppstallet på Tromsø rideskole. Stefaren min red Rauen på ridekurs, og fikk gnagsår på innsiden av lårene da vi øvde på å sitte ned i trav. Han viste fram sårene. *De er heeelt jævlige! At det går an!* Gliste mens han fortalte. Westrheims Rauen ble 32 år. Ingen av mine ble det.

Jeg ønsket meg venninner. Bestevenner. At det skulle være naturlig. Jeg har brukt følelsen i skriving. Det blir saftig og sårt. Vil ikke gå dit. Går dit likevel. Inn i fjell. Gjennom fjell. Tomannsboligen vi flyttet til før skolestart, hadde to jenter i nærheten. De lot meg være med å leke, vi besøkte hverandre. Men det var tydelig at de var bestevenninner. Jeg var den tredje jenta. En gang ble de med til Bardu for å besøke mine besteforeldre, de tisket, hvisket, vendt mot hverandre, med skinnreimer rundt håndleddene. Stefaren min frittet dem ut, *ja vel, Morten Harket bruker sånne, sangeren i gruppa aha, mhm, ja vel.* Senere spurte han om jeg ønsket meg skinnreimer, men jeg ante ikke hvem Morten Harket var. Jeg ville bare at jentene skulle like meg like godt som de likte hverandre.

Senere har stefaren min fortalt hvor lei de ble over mitt utenforskap. Han ville filleriste jentene, *dere kan ikke oppføre dere sånn, ser dere ikke hva det gjør med Ingeborg?*

Han kjøpte kassetter til meg. Whitney Houston. Michael Jackson. Madonna. T´Pau. Han prøvde å redde meg fra situasjoner der venninner sitter spekket med popkulturelle

referanser. Han holdt musikken opp som skjold. Jeg hørte på kassetten. Følelsen av å trykke på eject, fiske kassetten ut for å snu den, trykke play før jeg fortsatte leken med playmobil-hestene eller barbie-hestene.

For meg er Jahn Teigen et musikkminne. Når jeg og Randi, moren til stefaren min, skulle handle mat, pleide vi å gå forbi huset der Teigen vokste opp i Wergelands vei, og moren hans fremdeles bodde. Et grønt hus jeg aldri har glemt. Kanskje er det turene med Randi jeg ikke glemmer. Jeg var hennes lille jente om somrene. Hun ble glad når jeg kom på besøk.

I forbindelse med at *kniven i ilden* ble satt opp av Riksteateret, deltok jeg i en panelsamtale om hvem som kan skrive hva «nordfra». Ordet «nordfra» kan du erstatte med minoritetsperspektiv og lignende. Jeg kom opp med metaforen *klasserommet*. Skal du skrive en roman og skape kunst, står du som lærer i et klasserom hvor du skal få elevene til å leve. Du skal se alt, ikke bare de som rekker opp hånda, eller er høylytte. Alle vet når de har en god leseropplevelse. Alle kjenner noe i møte med kunst som treffer. Alle vet forskjellen på en klasse

som fungerer og ikke fungerer. God kunst er et velfungerende klasserom. Og det er vanskelig. Å, det er så vanskelig! Det er aldri det samme. Et kunststykke, rett og slett. Jeg går stadig i fella, tenker at jeg kan skrive bøker, skrive trilogier. Vips, så har jeg tunnelsyn. Hvor ble det av den sjenerte jenta som likevel vil bli sett?

Poenget mitt? Formuleringer som *hvem kan fortelle hva «nordfra»*, er noe annet enn klasserommet. Problemstillingene kommer seilende med reviderte lærerplaner, og hører hjemme på lærerværelset. Hvis du som skapende kunstner tenker på det som ligger utenfor klasserommet, feiler du. Det kan du ikke tillate. Du må kjempe for alle elever og potensial i ditt klasserom, dramaturgiske linjer, sår og saft, historisk etterrettelighet, trøkk og rykk. Du må være årvåken. Åpen for kunsten, den sjenerte jenta, tvillingen med knekt tann, den skjøre bøffelen med for store sko.

Min første fôrhest Ragna sto oppstallet i Åsgårdstallen. Stallen lå ved siden av Åsgård psykiatriske sykehus der stefaren min

fullførte praksis, og siden arbeidet som lege og overlege. Jeg var ofte innom sykehuset sammen med ham, passerte mennesker i dagligstuen mellom korridorene, storrøykere, slappe av medisiner, pløsete ansikter, forskremte, ustødige, stefaren min hilste til høyre og venstre, føyk gjennom korridorene fordi det ikke er vits å gå sakte når man like gjerne kan gå fort. Min første sommerjobb var å dobbeltsjekke paragrafene som ble brukt ved innleggelse av pasienter han refererte til i doktorgradsarbeidet. Var det paragraf 3, 4 eller 5? Stemte journalen med hans oppføring? Jeg hentet journaler i arkivet, dobbeltsjekket tallene mot de som sto i hans referanser. Paragraf 5 betydde tvangsinnlagt.

Min stefars siste offentlige uttalelse var et varsku om nedleggelsen av sengeplasser i psykiatrien. 5000 sengeplasser har forsvunnet siden jeg lette etter paragrafer i stille, støvete arkiv.

Som godt voksen ble stefaren min langvarig deprimert, diagnostisert bipolar. Jeg ser det for meg som en metronom. Mesteparten av livet vippet han uanstrengt mot glede og raseri.

Han evnet å dykke dypere i gleden enn de fleste. Han lærte meg det. Hvorfor lukke dører når de kan åpnes? Hvorfor gå sakte når man kan gå fort? Så ble metronomen slitt i sammenføyningene livet fører med seg. En dag vippet pendelen ned i sorgen, og hadde ikke krefter til å komme opp. Da pendelen til slutt kjempet seg fri, vippet den forbi gleden, til en hektisk og febrilsk kjøps - og handlingsorientert lykke.

Han la seg frivillig inn for siste gang, vi hadde vår siste samtale på telefon. Han var langt nede. Hørtes mer energisk ut da han spurte om jeg hadde mottatt Nordisk råds litteraturpris, men jeg var stadig bare nominert. Noen dager senere overtalte sykehuset ham til å ta permisjon, selv om han hadde forhøyet selvmordsfare. Hjemme låste han døra, slukket lysene og gikk inn i fjellet.

En grunn til at sykehuset ivret for å sende ham hjem, var at sykehus ikke har sengeplasser til pasienter. 5000 sengeplasser har forsvunnet. Noen er alltid på vei hjem i Norge. I 2026 er vi varsom med bruk av paragraf 5, grunnet styrkede

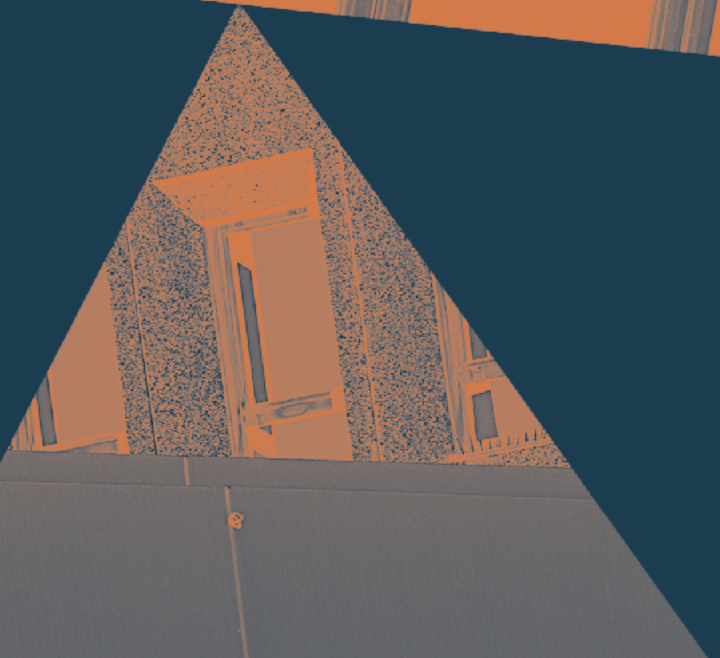
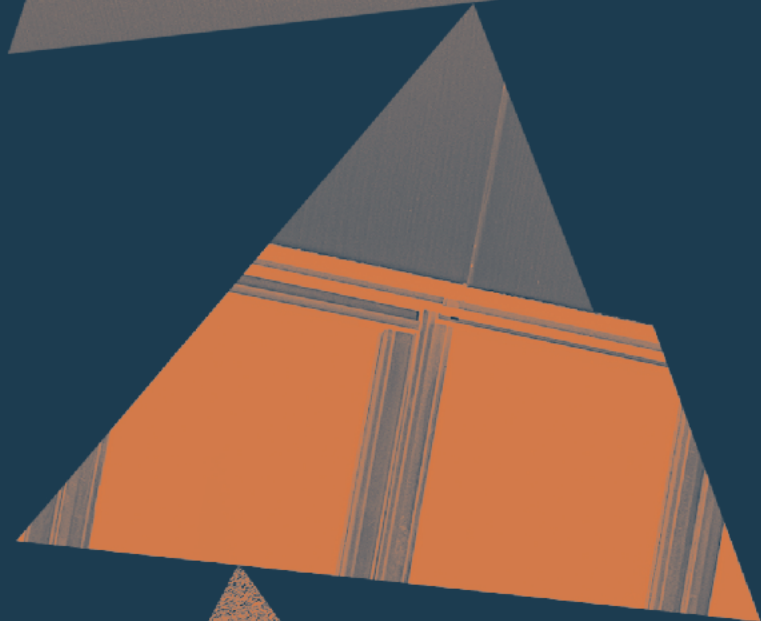
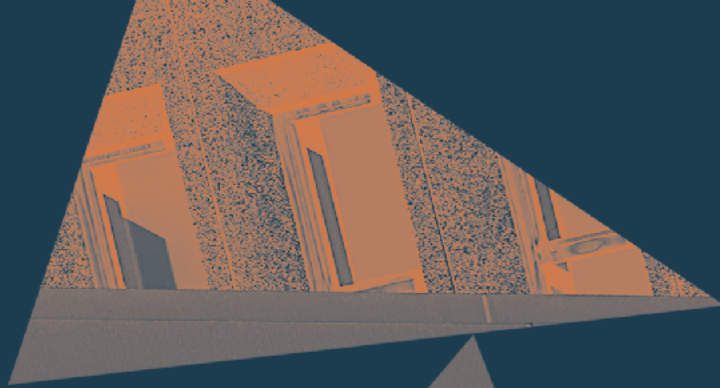
pasientrettigheter. Så fremt du ikke mener pasientrettighet til sengeplass.

Søsknene og datteren til stefaren min fikk medhold i feilbehandlingen han ble utsatt for. Saken ble behørig dekket i Tønsberg Blad. Jeg tenker på de 5000 sengeplassene. Kjære alle sengene, de er døde nå, stablet tett i tett i fjellet kanskje? Er det der dere står? Mennesker etterlatt med fingre mot gråstein. Av og til er det nok å støtte seg til fjellet, en pust i bakken før livet kan fortsette. Noen mennesker finner sprekkene inn i mørket, og går dit sengene er.

Jeg fullførte nylig en trilogi. Jeg gikk fra fem lesere til 50 000. Det står det respekt av. Det er glede fylt. Takk til alle som leser bøker! Det var også skummelt å bli lest av mange, en typisk utenfor-tanke som burde blitt igjen på gangen, men jeg hadde *læreplan i å være vellykket forfatter stappet ned i lomma*, noe tårnet seg opp som fuktig gråstein, et fjell på fjerde rad nærmest vinduet. Jeg strevde med å håndtere fjellmassivet, gikk samtidig glipp av noe saftig og sårt. Jeg skjønner mer nå. Kunstens fjell

skal du gå inn i. Dette er en ny begynnelse. Vær årvåken. Lag god kunst. Jeg hever blikket, ser på elevene, en av guttene har moren kalt Vidje, han er så levende og tøyelig. *Vet du*, sier jeg, *stefaren min het også Vidje*.

INGEBORG ARVOLA er født i Finnmark i 1974, oppvokst i Tromsø og bor som voksen i Oslo med mann og barn og hund. Arvola debuterte med *Korellhuset* i 1999. I tillegg til romaner har hun skrevet barnebøker, drama og sakprosa. Arvola er blitt tildelt en rekke priser. For romanen *Ingen dager uten regn* fikk hun Havmannsprisen i 2008. Ungdomsboken *Buffy by* ble tildelt Kulturdepartementets litteraturpris i 2019. Med boken *Kniven i ilden* vant hun Brageprisen i 2022. Romanen *Kniven i ilden. Ruijan rannalla – Sanger fra Ishavet* ble nominert til Nordisk råds litteraturpris i 2023.

KRAFTVERK 73

Utgiver: Bergen Kommune – Etat for bibliotek og kultur. Kunst, kultur og psykisk helse

Postadresse: Bergen kommune, Etat for bibliotek og kultur, tidsskriftet Kraftverk ved redaktør, Allehelgens gate 5, 5015 Bergen
Telefon: +47 957 75 332

ISSN: 1502-9883 Kraftverk

Ansvarlig redaktør:

Livelin Remme
kraftverk@bergen.kommune.no

Redaktør:

Sindre Ekrheim
kraftverk@bergen.kommune.no

Redaksjon:

Henning Bergsvåg
Mariann Dalen Husveg
Torfinn Langelid
Randi Magnussen
Gunnar Staalesen

Formgivning:

Oscar Holcroft | *holcroft.no*
Ian J M Holcroft | *doubleo*

Tidsskriftet Kraftverk er en antologi med dikt og prosa av uetablerte skrivere. Kraftverk ble utgitt første gang i 2002.

Fra 2007 ble Kraftverk også lansert som digitalt tidsskrift. Kraftverk utgis av Kulturetaten i Bergen kommune, og er en del av tilbudet Kunst, kultur og psykisk helse (KKPH).

Kraftverk har to utgaver i 2026. Digital utgave nr. 73 i juni. Trykt utgave nr. 74 i november.

Et overordnet mål for Kunst, kultur og psykisk helse er å stimulere til økt kunst- og kulturdeltakelse for målgruppen mennesker med psykiske helseplager, med fokus på skapende virksomhet innen ulike kunstarter, som litteratur, visuelle uttrykk, musikk og scenekunst.

Nettutgaver av tidsskriftet Kraftverk kan leses og papirutgaver bestilles på www.kkph.no

Vil du sende oss tekster? Mer informasjon finner du her:
<http://www.kkph.no/litteratur/>

Kontakt for salg eller andre spørsmål:
livelin.remme@bergen.kommune.no

En stor takk til bidragsytere og samarbeidspartnere.

Copyright © 2026 KKPH. All rights reserved.
Det er ikke tillatt å kopiere fra tidsskriftet, uten samtykke fra bidragsyter, forfatter og utgiver.

BERGEN
KOMMUNE

ETAT FOR BIBLIOTEK
OG KULTUR

BERGEN
KOMMUNE

ISSN 1502-9883 Kraftverk [TIDSSKRIFT]